

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Leodivm Ecclesiae Cathedralis

Rausinus, Stephanus

Namvrçi, 1639

Capvt Decimvm. De Domibus Ciuinum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11818

in Criminalibus à Scabinis solis iudicandos sine Consul-
 lum Iuratorumve consortio, corruptela tantum inua-
 luit, vt Nouitij isti & intrusi ciues, (quid ciues dico?)
 quicumque speciem habitationis præbent, profugi, fa-
 cinorosi, obærat, apud inconsultos aut lucro attentos
 Consules, veris Ciuibus non æquiparentur tantum,
 sed & è carceribus, è carnificum manu, nunc fraude,
 nunc vi eximuntur.

CAPVT DECIMVM.

De Domibus Ciuium.

NE quis me isthïc agere architectum putet, qui
 Liuius Druso domum ædificaturo obtulit ita se
 structurum vt libera ab arbitris & omni despectu esset;
 cum Liuius potius responderem, ita domum meam com-
 poneret, vt quicquid ago ab omnibus inspicere possit.
 Nam quid prodest (ait Seneca) recondere se, & oculos
 hominum, auresque vitare? Bona conscientia turbam
 aduocat, mala, etiam in solitudine, anxia atque solli-
 cita est. Nec magis de forma aut ornatu ædificiorum
 differere in animo est, cum nihil in eis sit rari operis,
 vel singularis elegantia & nitoris, & plures Belgicae
 nostrae vrbes, si ædium contignationem, decorem, al-
 titudinem, & symmetriam attendas, longis emineant
 interuallis. Cur inuidendis postibus, & nouo sublime
 ritu moliar atrium? Augustus qui marmoream ex la-
 teritia urbem relinquere gloriatus est, vt ædificantium
 ambitionem in altè attollendo cohiberet, septuaginta
 pedes

pedes definit in modo ædificiorum. Ad iura domuum oratio nostra tendit, vt ex penitioribus latebris eruamus intellectum Adagij per Cerdonum & Triobolarium scurrarum ora triti, Ciuem Leodiensem esse domi suæ Regem, & Domino domus inuito nemini, ne Principi quidem, in domum licere.

Ædificia esse iuris gentium personant scholæ & foras dummodo scilicet in suo non alieno solo quis molem excitet. Alioquin, quod inædificatur solo cedit, eorundem Iureconsultorum axiomate. Locum & totum ambitum vrbis esse Principis & Ecclesiæ Primariæ Leodiensis tam liquidum est, quam liquidiusculus est Fauonius. Priore libro ineluctabilibus id sum eluctatus argumentis. Et Plebei ipsi, quos susurrone præstigiis suis dementant, quotidianis epithetis imprudenter prudentes confitentur. Capitulum Sancti Lamberti, seu Cathedrale, vocant Fundiarium, imo superlatiua dictione, Trifundiarium, & illius Ecclesiæ Canonicos, Dominos Trifundarios. De Capitulo propriè, de Canonicis aliqua improprietate. Nam vt vsus fructus totius Ciuitatis, prout & integræ Prouinciæ est Principis, ita ius domini & proprietas est penes Capitulum & Ecclesiam Cathedralem. Quod autem competit Collegio vt Collegio, seu vt Causidici loquuntur, Omnibus vt Collegium facientibus, non vt singulis, est quidem Collegij propriè, sed non nisi impropriè singulorum. Hinc lis Collegij, non est propriè lis singulorum, nec compromissum vniuersitatis, est compromissum indiuiduorum, nec vasallus Capituli est vasallus singulorum Canonicorum. Ex iure tamen & æquo compellatio hæc Dominorum Tri-

fundiariorum emanavit, retinendaque est: quia non tam consideratur persona, quam qualitas Canonici Cathedralis, quæ à Capitulo Trifundiarario est inseparabilis. Cum igitur Ecclesia sit Trifundiararia urbis Leodiensis, est illius funditus domina, quod non tantum positivè domina fundiaria, sed superlativè Trifundiararia dicatur. Congruitque denominatio veritati. Fundus & solum urbis fuit primitus Divi Huberti Episcopi donatione Pipini aut Martelli eius filij: is novis civibus potestatem inædificandi fecit in nova sua urbe, cives inædificando dominium utile inædificatarum ædium compararunt, dominio directo apud Dominum imperio & superioritate pollentem, restante. Et hoc quidem quoad directum dominium, quod quisque civis agnoscere debet Principi & Ecclesiæ in priuata quaque domo. An autem quoad utile dominium sit aliquis eminentiæ gradus in Civibus Leodiensibus, supra aliorum locorum & regionum cives, difficile est captu. Dominium enim, inquit, Iureconsulti, est quædam perfectio, quæ ex pluribus additamentis non intenditur. Hancque reddunt distinctionis rationem, quod etiam si ex pluribus causis rem eandem possidere possimus, non possit tamen esse nostra nisi ex vna causa. Quia quod alicuius est proprium, amplius eius fieri non potest. Aliunde proinde quam ex gradu & excellentia domini petenda fuerit ædium Leodiensium præconisatio. Si & quantum libertas illarum exuberet, & ordinarij iuris dispositionem transcendat, ex ipsius iuris communis principiis, quorum pauca subnecto, inuestigabitur. Hæc sunt. Sua origine, omnia ædificia sunt libera nisi
constet

constet de aliqua seruitute imposita. Domus cuique tutissimum refugium & receptaculum esse debet. Nemo de domo sua est extrahendus. Si quis domum alienam inuito Domino introierit, actione iniuriarum tenetur. Inhumanum est inuito Domino aliquem secreta domus perscrutari. Secundi & inferioris generis ista. In domo propria, aut aliena inuito Domino non posse quem capi aut arestari. Pro debito Ciuili executionem contra debitorem in domo non esse faciendam: quod posterius non esse consuetudine receptum annotat Prosper Farinacius; vti nec in debitis Fiscalibus & aliis priuilegiatis locum de iure vendicat. Pro crimine Reum posse capi in domo, etiam cum effractione ostiorum & fenestrarum. Non licere ad perquirendum furtum visitare alienam domum: posse tamen id fieri iudicis auctoritate. Quibus in præambulum & præcursoriam præmissis, quod Ciues Leodienses quasi ancilia de cælo delapsa amplectuntur, insigne Priuilegium à Carolo Magno, inquit, profectum, Vnumquemque Ciuem esse domi suæ regulum. Haut percipio esse priuilegium, quandoquidem id sit iuris publici & communis, & Priuilegium dicatur Priuum, sed Priuatum ius. Quoniam pacto ab Imperatore Carolo Magno deriuent, huc vsque non comperi. Ordinatio Hynsberghica 1424. 18 Iunij articulo tertio meminit vulgaris illius dicti, & tantum abest vt attribuat Carolo, quin vsurpet tanquam præmiam vulgatam, Cum (ait) iuxta commune Prouerbum, pauper homo sit domi suæ Rex, statuimus vt quicumque vi introierit in domum Ciuis intra domum aut leucam Bannalem sitam, illumque, aut eius vxorem

vel aliquem de familia, ad sanguinis effusionem vel atrocius percusserit, hospes aut hospita conqueri poterunt apud Scabios, aut Iudices Statutorum, vel alios competentes, optione data; & eo facto delictum secundum legum aut statutorum rigorem corrigetur & in poenae additamentum delinquens eo ipso incidet erga Principem & Ciuitatem in viagium vltamarinum, intra annum peragendum irremissibiliter, post lapsum triginta dierum ab intimatione. Morosus & contumax in peragendo, capite plectatur. Quis dubitat Principem Hynsberghicum, & qui ipsi à consiliis erant dum has sanctiones ederet, citaturos potius fuisse Carolum Magnum in authorem, quam assumpturos in Prouerbum, si Imperator author esset. Præsertim cum Prouerbum vsurpetur pro ratione impulsiva ordinationis. Fragmenta legum Caroli Magni, quæ in Codice Manuscripto (qui omnium manibus, nedum bibliothecis ostenditur) extant, popularem detegunt errorem. Accipe vnum & integrum articulum, Si quis ciuium mobilia sua bona obligauerit coram Iustitia, & ideò ad creditoris instantiam Prætor & Scabini velint in domum eius ingredi, mobiliaque apprehendere, casu quo debitor resistat & se illis opponat, manu & capite truncabitur. Quantis spaciis hæc prædura lex Caroli à Carolino distaret priuilegio, quo ciuis diceretur domi suæ alter Regulus, & eiusdem lege propter meram obligationem ciuilem, non solum teneretur pati executionem mobilium in propria domo, sed resistens aut impediens dexteram & caput amitteret? Prædura, inquam lex: sed non mitior illa Romanorum aduersus
Magi;

Magistratum itidem violatores post secundam Plebis secessionem. Ut qui Tribunis plebis, Aedilibus, Iudicibus, Decemviris, nocuisset, eius caput Ioui sacrum esset, familia ad ædem Cereris, liberi liberæq; venum irent. Occasionem Prouerbij sunt qui ad Regem quendam referunt vt alibi memini. Quem ferunt calore venandi à purpuratis longius equo auectum, mediis & inuisis siluis oberrantem densante cælo ad tuguriolum fortè Carbonarij deuenisse, isque comiter exceptū ignotum hospitem, explorationis ergò de industria restitantiem in herili sede ad pauperem mensam collocauerit addita voce, Etiam egentissimum quemque domi suæ Regem agere. Quod si id tibi ob vilitatem Carbonarij vilescit, accipe philosophum. Is fuit Taurus Atheniensis ad quem cum Præses Cretæ Prouinciæ visendi gratia venisset & cum eo simul eiusdem Præsidis pater, & fortè non nisi vna cella in promptu esset, patrem Præsidis priorem sedere iussit quamuis renuentem & filio quod Populi Romani Magistratus esset deferentem. Pergo iura ædium, quæ studiosa indagine indeptus sum, pandere, variè tamen pro temporum varietate. Inter eiusdem manuscripti Codicis tractatus non infimus est Patronus Temporalitatis, quem ante ducentos annos vir popularis Iacobus de Hempricourt Leodiensis compilauit, vbi inter Aduocatiæ Leodiensis functiones hanc proponit, Liberum est Aduocato Leodiensi, vel eius locumtenenti cum Iustitia (Prætorem & Scabinos intelligit) visitare Cellaria & Penuaria Ciuium, & vinorum Reconditoria vt improbum à probo vino discernat: & si contingat aliquem Oenopolam occludere penu, & aperturam

manuscul
recu-

recusare, nisi Prætor pro remedio interpellatus prouiderit, fas est Aduocato aut eius locumtenenti ianuam perfringere. Pax Clericorum inter Capitula omnium Ecclesiarum & Ciues anno 1286 inita, quæ ultra Ecclesiasticam immunitatem, Ciuicam Claustralibus ædibus libertatem inesse fatetur, correctionem eorum qui Canonicorum domos violauerint, attribuit Scabinis Episcopi iudicibus. In hæc verba latino donata, Ædes Claustrales ultra immunitates Ecclesiasticas, domuum Ciuicarum francisia seu libertate fruuntor: de excessibus in domos Clericales per ciues perpetratis, Alta Iustitia Episcopi, seu Scabini Iudices sunt. Pax de Wihoingne, Adscriptitii ciues priuilegii Ciuici vsu secluduntor, nisi maiore anni parte præcipuum Leodij fixerint domicilium. Locorum de Geneffe & de Woteme Pax, à locis sic dicta, inter Ciues assensu Principis 1331 celebrata in vndecimo & decimo tertio articulis de ædibus ita effatur, Immunitates Leodienses adscriptitiis ob atrocia crimina prosecutioni principali obnoxii, haut profunto: qui nisi intra triduum ab interpellatione Consulum autoritate Iustitiæ facta, vrbe emigrauerint, ab inde Iustitia in eos manum inijcito, & pro modo culpæ animaduertito. Quotquot bona aut personam Ciuium apprehenderint, vel illorum ædes violauerint, pro modo delicti per Principem coërcentor. Alia Pax de Waroux 1357 inter Engelbertum Principem, & omnium oppidorum Deputatos in quinto & decimo articulo, Nemo Ciuium franciarum Urbium possit in propria domo pro debito ciuili per apparitorum in ius vocari, sed ea citatio in publica platea per Iustitiam

Iustitiam aut illius Apparitores fiat. Quod tamen posteriore deinde lege, & contrario vſu fuit ſublato. Lex ea fuit Arnolſi Epilcopi 1386 ſub titulo Moderationis Nouæ legis edita his verbis, Permiſſa eſt ciuium citatio in domo illorum propria pro debito Ciuili aut Mercatura. In pacto Tungrēſi 1403 articulus vigefimus ſextus ſic inſit, Ob penſionem colonariam & elocatarum domuum mercedem licita eſt prompta executio: nec eapropter ad iudicem recurri aut aduerſus creditorem opponi poteſt præter præſtitæ ſolutionis exceptionem. Ne quis in Philippinam totis duobus propè ſæculis anteriorem prætermittere conqueratur, ſubmiſtro quod in ea domos tangit. Non licet Villico, neque Scabinis intrare in domum in Banno Leodiēſi conſtitutam ad inueſtigandum furem vel furtum, domino domus inuito. Item in aliqua Leodiēſi Eccleſia, in taberna, in domo, vetitum eſt Prætori, Scabinis, & eorum Miniſtris quenquam, vt Iudicio ſe ſiſtat, euocare. Hynſbergicæ ordinationes omnium liberaliſſimè de illis loquuntur, vt in illas omnium munificentiſſimæ fuerunt. Quæ anno 1422 in Februario emanauit in octauo paragrapho in hunc ſenſum ſanxit, Quiſquis alterum occiderit, aut mutilauerit, aut cum armatis dolo malo ante domum Ciuis intra Ciuitatem aut Franciam exiſtentem comparuerit, percutiens, aut iaciens in domum, vel in perſonas inibi extantes, ultra pœnam in quam erga nos & partem offenſam impinget, tenebitur intra quadraginta dies ab admiſſo delicto computandos, proficiſci ad Sanctum Iacobum in Gallicia. Quibus diebus elapſis, ſi inſoluto & minimè

B. b. b.

peracto

peracto eo viagio intra Ciuitatem, Franciam, & Bannum apprehendi potuerit, integro trimestri in carcere detinebitur solo pane & aqua nutriendus; & tribus euolutis mensibus quindecim florenorum Rhenensium multam pendet. Vice versa, si qui Ciues intra domum existentes conijcerent dolo malo teli aliquod genus in pertranseutes, aut domo egredientes in illos facerent impetum, poterunt eiusmodi pertranseutes vim vi defendere, neque defensio ijs fraudi aut culpæ vertetur. Altera eiusdem Hynsberghij in Iulio 1424. pœnas inuasorum & infractorum exauget. Tertium articulum superius exhibui, quem circumcisum repero, Qui vi alienam domum introiuerit, & quenquam ibi ad sanguinem faucium fecerit, vltra statutariam multam, parti offensæ, Principi, & Ciuitati reus esto vltamarini itineris intra trigesimum diem inchoandi, intraque annum peragendi: contumax capite luito. Nonum habe, Quicumque in alium eiaculatus fuerit intra domum in Ciuitate aut Banno sitam, seu propria seu aliena ea sit domus, vltra emendam Principi & parti offensæ debitam, Reus sit viagij vltamarini intra triginta dies ab insinuato præcepto irremissibiliter suscipiendi, crimine tamen prius legitimè verificato. Et quod si postmodum delinquens citra viagij peractionem, aut non facta per literas testimoniales fide peractionis, ad Ciuitatem vel Bannum rediuerit, & apprehendi potuerit, dextra manus ei amputetur, nulla veniæ spe. Potestate nihilominus facta inuasivis & obsessis in domo intra Ciuitatem & Bannum sese quocunque telo defendendi absque præscriptarum pœnarum formidine.

De

De Clauē Consulari nostris & patrum temporibus requisita ad perquirendos in Ciuium domibus criminosos, apud antiquitatem nil reperio, & gratiam ijs debebo, qui me edocebunt. Perspectum mihi est, quod anni 1626 Consules, quibus tum primū successi, binas argenteas clauē Magistrales propter characterum delibilitatem in Armarium secretius, vbi maius Sigillum asseruatur reposuerint, futurum posteris symbolum alicuius Vetustatis, & Recentes, quibus illi, & post illos ego secundū, & successores vsi sunt, nuncque vtuntur, surrogauerint. An Alexātri Macedonis exemplo, qui penetratā Indiā, alium frustra orbem percontans, simulacra virorum & armorum solitam excellentia formam sparsit, posteris errorem & admirationem? Haut scio, nec existimo. Affirmare possum tritas vsu & lectu difficiles, sed non eo (mea sententia) senectutis indicio, vt inde venerationem acquirant maiestati. Malè Massiliensium in prisco more obseruantiam, disciplinæque grauitatem isthuc adduceremus. Vbi à condita vrbe gladius est, (Valerius Maximus de suo æuo) quo noxij iugulantur, rubigine quidem exesus, & vix sufficiens ministerio, sed index in minimis quoque rebus omnia antiquæ consuetudinis momenta seruanda. Inter Priuilegia Diui Cæsaris Caroli Quinti (feracissima Cæsarum Austriaca domus vltra alios omnes Cæsares gratiosa in Leodienses fuit), in vno sub die 27 Iulij 1521, quod inædificationes aut dirutorum ædificiorum restorationes tangit, istud habetur, Vt Ciuitates & Oppida repleantur (commune est Oppidanis omnibus) liceat vnicuique ad finem præactum census

& reditus ex areis, locis, & domibus quomodolibet debitos redimere pro precio ex venditione percepto. Liceat similiter possessoribus & dominis, census ac reditus ex illis debitos exonerare & redimere, mediante censuum seu reddituum æquivalentium assignatione super alia sufficienti hypotheca ultra tres leucas non distante. En tibi in hanc rem vniuersorum Priuilegiorum summa? Dispice & iudica num illi iure aliorum ciues Oppidorum contemnant & fastidiant, & illorum libertates plumbeas præ suis aureis dictitent? Quippini, si hodie plebeis Leodiensibus fidem habes, omnes Legiæ angulos credas esse miracula: tot Priuilegiis pauperculas suas casas prædicant decoratas, & se illarum inquilinos beatos quosdam Regulos. Frustra prisca sæculi narratores inquam, tantum septem fabricarum terris attributa miracula: Ephesi Dianæ templum, Regis Mausoli pulcherrimum monumentum, Rhodi Solis æneum signum, quod Colossus vocabatur, Iouis Olympij simulacrum, quod Phidias formauerat, Cyri Medorum Regis domum, quam Memnon fabricarat, Babylonæ muros, quos Semiramis construxerat, & Pyramides in Ægypto. Sed philantia, & propria supparasitatio sibi ipsi imponit. Quicquid conspicuum pulchrumque in corpore toto est, quicquid admirationem ciere potest, à Principibus, ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis collegiis colluctet. Aula Episcopalis, verè Regia, à Principe Erardo de Marka à fundamentis instaurata, opus est operosum triginta & duorum annorum. Non spernendum ante fuerat Palatium à Notgero exædificatum, quod sub Ioanne Hornæo Erardi prædecessore ignis neglectus absumpserat.

ferat. Quanta illa & ardua mirandaque moles ædis Cathedralis, quam Diuus Hubertus Deiparæ & Sancto Martyri Lamberto posuit, & longo concrematam interuallo Notgerus sumptuosiore & splendidioraque reposuit? In cuius choro alterum Mausolæum, tumulum eiusdem Erardi Præfulis, ubi precium & ars inuicem concertant, visere liceat & contemplari. Dabit quod oculos pascat ædes & sedes hæc Cathedralis, quæ eodem tempore (sub Alexandro quinquagesimo octavo Episcopo) tulit Canonicos, nouem Regum filios, Ducum quatuordecim, Comitum viginti nouem, & Baronum septem, quorum singulorum nomina Ægidius aureæ Vallis in Annalibus suis recenset. Septem aliæ Collegiatae Ecclesiæ, tot separata triginta Canonicorum penè vbique Collegia, quantam, & quot multiplicatis radijs lucem diffundunt? Lucem, quam non à popularibus, sed à Principibus sumpserunt. Ecclesiæ Diui Petri conditor est Diuus Hubertus, in qua Monachos constituit, & in eadem sepeliri voluit, inde postmodum Andainum translatus; sed Richarius collegiatam reddidit, constitutis inibi & dotatis triginta Canonicis.

Ecclesiam Sancti Pauli Eraclius erexit & in ea Canonicos viginti, Notgerus perfecit, decemque Canonicos adiecit. Idem Eraclius Martinianam construxit & plenè ordinauit. Notgerus Ecclesias sancti Ioannis Euangelistæ, Sanctissimæ Crucis, & Sancti Dionisij excitauit, et si in posterioribus non integrum Canonicorum numerum, qui succedente tempore fuit suppletus. Diui Bartholomæi Ecclesiam Godeschalcus Cathedralis Ecclesiæ Præpositus fundauit, duodecim in ea Canonicis

instituti, Waso Episcopus ad alios quindecim auxit: & hæc postrema non complet ter denum numerum. Cum septena Canonorum istorum Collegia maioribus anni solemnitatibus in ornamentis Ecclesiasticis ad Lambertinam conueniunt, Missæ intersunt, & à Missa festiue supplicationi cum Canonicis duplicato numero Cathedralibus; de hoc Ordine & concentu Ecclesiastico illud Ecclesiasticum potest decantari, Gloriosa dicta sunt de te Ciuitas Dei; non in Ciuitate urbem, sed Ecclesiasticum splendorem denotando. Atqui omnium harum præbendarum ordinarius collator est Episcopus, vt & cæterarum in aliis Ecclesiis Collegiatis intra Leodiensem Principatum. Non exiguum decus accedit per irradians plurium Abbatum iubar, qui vnà cœtum statim sacrorum lustrationibus illustrant, Episcoporum munificentiã vt plurimum fundati. Certè Abbatia Laurentiana Eraclio, Notgero, Wolbodoni & Durando se acceptam referat necesse est: Iacobæa Baldrico, & eidem Wolbodoni: Ægidiana Alberoni Primo, qui Ecclesiam dicauit, & Regulares Canonicos in ea collocauit. Idem Albero Monasterium Ordinis Præmonstratensis in Castello Cornelij montis construxit; & Ioannes Guidonis septuagesimus primus Episcopus, vt Abbatem & Monachos crebris subleuaret sumptibus illiberalium & frequentium nimis hospitem, vice castri Cornelij montis, locum vbi nunc agunt, & Abbatia Belli Reditus appellatur, assignauit. Hugo de Petra-ponte coenobium Religiosorum Vallis Sancti Lamberti excitauit & ditauit. Ioannes de Apia, sub cuius auspiciis Ecclesia Canonorum Regularium in honorem Beatissimæ Mariæ Virginis

nis

his in loco antiquitus Graueria, & tunc insula Nostræ
Dominæ nuncupato, vbi hodie Abbatia Scholarium,
quæ nuper erat Prioratus, incepit, Monasterium
Cruciferorum, primum & initiale totius Ordinis, cuius
Prior hoc ipso est Generalis, & nuperrimè Mitratus, in
Oppido Hoyensi lucem fecit aspicere. Alexander No-
uum Monasterium, (Abbatia est eiusdem cum Ægidia-
nâ regulæ iuxta Hoyenses muros) cuius fundamenta
Petrus Eremita iecerat, Alexander perfecit. Vt non
sim hac in re prolixior; tria celeberrima Andainense,
Alnense & Lobienfe, me silente fatebuntur plurimum
suis Episcopis Leodiensibus debere. Andainense, quod
pientissimæ Heroinæ Plectrudis beneficio auram hau-
ferat, alteram vitam à Walcando trigesimo quinto Epi-
scopo anno Domini 817 recepit: dum ex Clericis Mo-
nachos Ordinis Benedictini reddidit, latifundiisque &
amplis possessionibus adauxit, & quod omnes Pici the-
sauros, aureasque Midæ gazas exluperat, inæstimabile
Sancti Huberti corpus, incorruptum illibatumque in
hunc diem, fuit largitus, à quo sacro pignore nomen
commutauit, dictum ab inde Hubertinum. Abbatiam
hodie moderatur Nobilis & Reuerendiss. Dominus Ni-
colaus de Fanson Archimandrita Religiosissimus, qui
eam ad antiquam regularem disciplinam iuxta primæ-
uam Diui Benedicti normam fæliciter, fauente, adiu-
uanteque Serenissimo FERDINANDO Leodiensi
Principe, reduxit. Alnense, cuius Sanctus Landelinus
fundator primus traditur, Henricus secundus Episco-
pus melliflui Diui Bernardi consilio (testante Ægidio
aureæ Vallis) cum esset antea Ecclesia Canoniorum, &
vna

vna duodecim Abbatiarum secularium, quas Ecclesiæ
 Sancti Lamberti maiores conferebant, collocatis ibi-
 dem Monachis, Abbateque Gerardo, fundauit. Siqui-
 dem & Chronicon Gemblacense verbo, *fundauit*, utitur.
 Sanctus Albertus eo nomine Primus Episcopus Abbatii
 Lobienſis, qui quondam in diuinis celebrandis erat Epi-
 scopi Vicarius, mitram à Pontifice eum in finem postu-
 latam donauit, & longè prius Franco trigesimus octauus
 in Ordine Episcopus Lobienſem Abbatiam Leodiensium
 contulerat Ecclesiæ; si Molano & Anselmo Canonico
 adſtipulamur. Si res ab origine perquiratur, Ecclesiæ
 etiam parochiales Ciuitatis Episcopalis coaluerunt
 expensis: aliquot edam, cæteras indagini aliorum relin-
 quens. Templum Parochiale Sanctorum Thomæ & Re-
 migij Nithardus; Sancti Nicolai ad muscas Reginaldus
 Nithardi auunculus & prædeceſſor; Sancti Alberti Not-
 gerus, qui & Ecclesiam parochialem S. Mariæ ad Fontes-
 cum vicina æde Lambertina concrematam à funda-
 mentis suscitauit; Sanctæ Aldegundis Albero primus,
 idemque Sancti Clementis; Sancti Huberti Obertus, &
 idem Sanctæ Fidei; Sanctæ Mariæ in Bouera Baldricus,
 extruxerunt. Quæ ideo cumulauit, ab inutili aliàs labore
 superſeſſurus, ut penitiùs inſtillem immenſa vndequa-
 que Principum beneficia, & nuſquam poſſe aciem ocu-
 lorum circumferri, quin loquacia illorum appareant ve-
 ſtigia. Viceuerſa, quàm ſuæ vilitatis parùm conſcia Ciui-
 tas, quæ etſi non ſuis ſed Principum tantùm trophæis &
 ſpoliis valeat gloriari, clangit tanquam propria?